

KASBGA YO'NALTIRILGAN XORIJIY TIL O'QITISHNING ZAMONAVIY TRENDLARI

Samarqand davlat tibbiyot Universiteti

Tillar kafedrası assistenti

Nasimova Soxiba Yaxyayevna

Annotatsiya: Ta'lim, fan va texnologiyalarning tez globallashuvi ingliz tilini professional rivojlanish va xalqaro hamkorlik uchun universal vositaga aylantirdi. Professional yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish - odatda maxsus maqsadlar uchun ingliz tili (ESP) deb ataladi - o'quvchilarni kelajakdagi kasblariga bevosita tegishli bo'lgan lingvistik va kommunikativ ko'nikmalar bilan qurollantirishga qaratilgan. Ushbu maqola professional yo'naltirilgan ingliz ta'limining asosiy yondashuvlari, pedagogik amaliyotlari va paydo bo'layotgan tendentsiyalarini o'rganadi, uning professional fikrlash, fanlararo kompetentsiya va global ishga joylashishga ta'sirini ta'kidlaydi. Shuningdek, unda keyingi avlod mutaxassislarini shakllantirishda innovatsiya, raqamlashtirish va o'quvchining avtonomligiga urg'u berilgan kelajakdagi istiqbollar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: til, professional, muloqot, lug'at, ingliz tili, madaniy, kognitiv, realistik, o'rganish.

Abstract: The rapid globalization of education, science, and technology has transformed English into a universal tool for professional development and international collaboration. Professionally oriented English language teaching, commonly known as English for Specific Purposes (ESP), aims to equip learners with linguistic and communicative competencies directly related to their future careers. This article examines the key approaches, pedagogical practices, and emerging trends in professionally oriented English language education, highlighting its impact on the development of professional thinking, interdisciplinary competence, and global employability. It also outlines future perspectives, emphasizing innovation, digitalization, and learner autonomy in preparing the next generation of professionals.

Keywords: language, professional communication, communication, vocabulary, English language, culture, cognitive development, realistic approach, learning.

Annotatsiya: Ta'lim, fan va texnologiyalarning tez globallasuvi ingliz tilini professional rivojlanish va xalqaro hamkorlik uchun universal vositaga aylantirdi. Professional yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish - odatda maxsus maqsadlar uchun ingliz tili (ESP) deb ataladi - o'quvchilarni kelajakdagi kasblariga bevosita tegishli bo'lgan lingvistik va kommunikativ ko'nikmalar bilan qurollantirishga qaratilgan. Ushbu maqola professional yo'naltirilgan ingliz ta'limining asosiy yondashuvlari, pedagogik amaliyotlari va paydo bo'layotgan tendentsiyalarini o'rganadi, uning professional fikrlash, fanlararo kompetentsiya va global ishga joylashishga ta'sirini ta'kidlaydi. Shuningdek, unda keyingi avlod mutaxassislarini shakllantirishda innovatsiya, raqamlashtirish va o'quvchining avtonomligiga urg'u berilgan kelajakdagi istiqbollar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: til, professional, muloqot, lug'at, ingliz tili, madaniy, kognitiv, realistik, o'rganish.

So'nggi bir necha o'n yilliklar davomida deyarli barcha sohalarda ingliz tilining ahamiyati eksponent ravishda o'sdi. Shu nuqtai nazardan, professional yo'naltirilgan xorijiy tillarni o'qitish ma'lum bir kasbning o'ziga xos lingvistik, kognitiv va madaniy talablariga mos ravishda kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishga qaratilgan. Maqsad - o'quvchilarga professional sharoitlarda yordam beradigan professional tafakkurni shakllantirish.

Oliy ta'limda, ayniqsa tibbiyot va texnik universitetlarda, ushbu yondashuv professional mukammallik uchun zarur bo'lgan fazilatlar - muloqotda aniqlik, axloqiy ong va analitik fikrlashni rivojlantirishga hissa qo'shadi. Natijada, ingliz tilini o'qitish sof akademik ta'limdan amaliy qo'llanilish, fanlararo dolzarblik va global ishtirokni ta'kidlaydigan kompetentsiyaga asoslangan modelga o'tdi.

ESPning asosi tilshunoslik, kognitiv psixologiya va pedagogikaning integratsiyasida yotadi. Asosiy nazariy asoslar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Kommunikativ kompetentsiya nazariyasi (Dell Hymes, 1972): Tilni kontekstda to'g'ri ishlatish qobiliyatini ta'kidlash.
- Ehtiyojlarga asoslangan pedagogika (Hutchinson & Waters, 1987): O'quvchilarning o'ziga xos akademik va professional ehtiyojlari asosida ishlab chiqilgan o'quv dasturlarini qo'llab-quvvatlash.
- Konstruktivistik o'rganish nazariyasi: Talabalarni haqiqiy, kontekstual tajribalar orqali ma'no yaratadigan faol ishtirokchilar sifatida ko'rish.

Ushbu tizimlar professional ingliz tilini o'qitish tilni bilish qobiliyatini ham, professional bilimni ham rivojlantirishi kerak degan fikrni birgalikda qo'llab-quvvatlaydi - bu talabalarga tanlagan fanining a'zolari sifatida fikrlash, mulohaza yuritish va muloqot qilish imkonini beradi. Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitishning zamonaviy yondashuvlari, masalan, kommunikativ til o'qitish, vazifaga asoslangan til o'rganish, mazmun va tilni integratsiyalashgan o'rganish va texnologiyani takomillashtirish.

Kommunikativ til o'qitish (CLT)

CLT yondashuvi o'rganishning asosiy maqsadi sifatida muloqotga qaratilgan. Yodlab olish o'rniga, talabalar professional stsenariylarni simulyatsiya qiluvchi munozaralar, intervyular va rol o'yinlari kabi interaktiv vazifalarda - shifokor-bemor konsultatsiyalari, tadqiqot muhokamalari yoki mijozlar bilan muzokaralarda ishtirok etadilar. Bu yondashuv ravonlik, ishonch va kontekstual tushunishni oshiradi.

Vazifaga asoslangan o'rganish (TBL)

TBL mazmunli vazifalarni bajarishga urg'u beradi - masalan, hisobotlar yozish, ma'lumotlarni tahlil qilish yoki taqdimotlar qilish. Vazifalarni bajarish orqali talabalar real dunyo sharoitlarida grammatika, lug'at va professional terminologiyani qo'llaydilar. Bu usul muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini mustahkamlaydi.

Kontent va tilni integratsiyalashgan o'qitish (CLIL)

CLIL fanlarni o'rganishni tilni o'zlashtirish bilan birlashtiradi. Masalan, tibbiyot talabalari anatomiya yoki farmakologiyani ingliz tilida o'rganishlari mumkin,

muhandislik talabalari esa texnik qo'llanmalarni tahlil qilishadi yoki jarayonlarni bir xil tilda loyihalashadilar. Ushbu ikki tomonlama yondashuv kontseptual tushunishni rag'batlantiradi va talabalarga akademik mazmunni ham, professional terminologiyani ham o'zlashtirishga yordam beradi.

Aralash va texnologiyalar asosida takomillashtirilgan o'qitish

Ta'limni raqamlashtirish resurslarga kirishni kengaytirdi va interaktiv o'rganish tajribasini yaratdi. Aralash o'qitish sinfdagi o'qitishni Moodle, Coursera kabi onlayn platformalar yoki fanga xos ilovalar (masalan, tibbiyot uchun MedlinePlus, texnik tadqiqotlar uchun EngineeringToolbox) kabi onlayn platformalar bilan birlashtiradi.

Sun'iy intellekt (AI) asosidagi ilovalar endi talaffuz, yozish va tushunish bo'yicha shaxsiylashtirilgan fikr-mulohazalarni taqdim etadi, virtual simulyatsiyalar va elektron laboratoriyalar esa o'quvchilarga real muhitda muloqot qilishni mashq qilish imkonini beradi.

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitishdagi pedagogik amaliyotlar ehtiyojlarni tahlil qilishdan boshlanadi - o'quvchilarning maqsadlari, kelib chiqishi va maqsadli ko'nikmalarini tizimli baholash. Bunga asoslanib, o'qituvchilar ma'lum kasbiy faoliyatga mos keladigan o'quv dasturlarini ishlab chiqadilar.

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili ta'limining zamonaviy tendentsiyalari:

1. Fanlararo integratsiya

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish tobora ko'proq til o'qituvchilari va fan mutaxassislari o'rtasidagi hamkorlikni o'z ichiga oladi. Ushbu fanlararo hamkorlik lingvistik tarkibning kasbning kontseptual doirasiga aniq mos kelishini ta'minlaydi.

2. Raqamli transformatsiya va AI integratsiyasi

Grammarly, ChatGPT asosidagi yozuv yordamchilari va til o'rganish platformalari kabi AI asosidagi vositalar endi ESP sinflarida keng tarqalgan. Ular tezkor fikr-mulohaza, moslashuvchan o'rganish yo'llari va haqiqiy global ingliz tilidan foydalanish imkoniyatini beradi.

3. Global tarmoq

Virtual almashinuv dasturlari va onlayn xalqaro loyihalar talabalarga butun dunyo bo'ylab tengdoshlar va mutaxassislar bilan muloqot qilish imkonini beradi, madaniyatlararo muloqot qobiliyatini va real dunyodagi hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

4. Yumshoq ko'nikmalar va professional etikaga e'tibor qaratish

Texnik tildan tashqari, zamonaviy ESP ta'limi tibbiyot, ijtimoiy ish va biznes yetakchiligi kabi kasblar uchun zarur bo'lgan empatiya, axloqiy qarorlar qabul qilish va shaxslararo muloqotga urg'u beradi.

5. Barqaror va madaniy jihatdan mas'uliyatli ta'lim

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili kurslari barqarorlik, global sog'liqni saqlash va ijtimoiy mas'uliyat kabi mavzularni ham o'z ichiga oladi va lingvistik ta'limni zamonaviy global muammolar bilan bog'laydi.

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili o'qitishning istiqbollari va kelajagi quyidagilar bilan tavsiflanadi:

- Ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt (AI) asosida boshqariladigan shaxsiylashtirilgan va moslashuvchan o'quv tizimlari
- Virtual va kengaytirilgan reallik (AR) orqali immersiv o'quv muhitlari
- Ko'p tilli tilni integratsiyalash, ingliz tilini kengroq global kommunikatsiya tarmog'ining bir qismi sifatida tan olish.
- Talabalar bilimlarning hammualliflariga aylanadigan o'quvchilarning avtonomiyasining kengayishi.
- Axloqiy jihatdan xabardor pedagogika, global muloqotda inklyuzivlik va tenglikni ta'minlash.

O'qituvchilar professional o'sishning ko'makchilariga, tanqidiy fikrlash ustozlariga va madaniy tushunish vositachilariga aylanadilar. Tilni bilish va professional intellekt o'rtasidagi sinergiya 21-asrda global ta'limning asosini tashkil qiladi.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, ESP doirasida mustahkamlangan professional yo'naltirilgan ingliz tili o'qitish oliy ta'limda til ta'limining rolini qayta

belgilab berdi. Bu ingliz tilini professional bilish vositasiga aylantiradi, talabalarga global fanlar bo'ylab muloqot qilish, tahlil qilish va innovatsiya qilish imkonini beradi. CLT, TBLL, CLIL va aralash raqamli o'qitish kabi zamonaviy yondashuvlar orqali o'quvchilar ham tilshunoslik mahoratini, ham professional o'ziga xoslikni egallaydilar. Haqiqiy amaliyotlar ESP til o'qitishni amaliy tajriba bilan qanday bog'lashini ko'rsatadi. Aslida, professional yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish shunchaki til o'rganish bilan bog'liq emas; bu mas'uliyatli, ijodiy va ishonchli tarzda ingliz tilida fikrlay oladigan, hamkorlik qila oladigan va yetakchilik qila oladigan global mutaxassislarni shakllantirish bilan bog'liq.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Dmitrenko, T. A., & Akhmadullin, A. A. (2023). Current trends in teaching a foreign language in the digital era. *Training, Language and Culture*, 7(4), 16–23. <https://doi.org/10.22363/2521-442X-2023-7-4-16-23> (doi.org in Bing)
2. (Nasimova Sohiba Yaxyayevna, Trans.). (2025). London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation (LIMCMRI), 2(1), 502-503.
3. Tolibjonova, Z. B., & Nasimova, S. Y. (2025). Language diversification in ancient period. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 3(1), 343-345.
4. Divyanshi, P., & Nasimova, S. Y. (2025). Health and Well Being of the Population in the Context of Sustainable Development. *International Journal of Alternative and Contemporary Therapy*, 3(2), 48-52.
5. Шодикулова, А. З. (2023). АНТОНИМЛАР ВОСИТАСИДА ШАКЛЛАНАДИГАН МЕТОНИМИК КОГЕЗИЯ. *Research Focus*, 2(5), 80-84.
6. Zikiryaevna, S. A. (2025). BRAIN: THE MOST PERFECT ORGAN. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 5(2), 159-163.
7. Yakhyaevna, N. S. (2023). History of english writing documents in the middle ages. *Research Focus*, 2(10), 41-45.
8. Ёрова, С. (2023). ТИББИЙ НУТҚНИНГ ИЖТИМОИЙ-МАДАНИЙ АСОСЛАРИ. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 2(1), 35-38.

9. Nasimova, S. Y. (2024, August). Antroponim sarlavhalar. In Conference on Applied and Practical Sciences (pp. 149-151). Open Journal Systems.
10. Yaxyayevna, N. S. (2025, October). WORD DEVELOPMENT USING DIMINUTIZATION. In London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation (LIMCMRI) (Vol. 2, No. 1, pp. 502-503).
11. Jovanović, D. Teaching methods in university settings. Strengthening teaching competencies, 141